

УДК 346.12

К. В. ХАРКІВСЬКА

здобувач кафедри господарського
права
Національного юридичного
університету
імені Ярослава Мудрого, Харків
e-mail: hp_nuau@mail.ru

ПРАВОВІ ГАРАНТІЇ СВОБОДИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: АКТУАЛІЗАЦІЯ ПРОБЛЕМИ

Досліджуються питання свободи здійснення підприємницької діяльності та її можливі обмеження й загальні принципи. Аналізуються конституційно-правове та господарсько-правове забезпечення підприємництва. Розглядаються наслідки втручання у свободу підприємницької діяльності. Окрема увага приділена правовим засобам гарантування свободи підприємницької діяльності.

Ключові слова: свобода підприємницької діяльності, принципи підприємницької діяльності, правові режими підприємництва, правові засоби гарантування підприємництва.

Постановка проблеми. Доктринально свобода підприємницької діяльності визначається як право на вибір будь-якого виду і форми підприємництва у будь-якій його сфері та встановлених законом організаційно-правових форм, створення нових форм підприємництва. Також вона виражається у свободі розпоряджатися своїми здібностями до праці, що виявляється у свободі вибору роду діяльності або професії, свободі від несумлінної конкуренції і монопольної діяльності, а також у загальній свободі вчиняти все, що не заборонено законом.

Фіксація в Конституції України права людини і громадянина на підприємницьку діяльність (власне на приватну підприємницьку діяльність) для українського законодавства та суспільного життя має історичне та інституційне значення, незважаючи на те, що у світовому досвіді конституційного

правотворення та міжнародно-правовій практиці фіксації стандартів прав людини право на підприємницьку діяльність давно набуло значення обов'язкового елемента блоку економічних прав і свобод людини [1, с. 44]. Зазначене право, крім свого закріплення у ст. 42 Конституції України, також конкретизується у галузевому законодавстві, зокрема, у Господарському кодексі України (ГК України).

Так, згідно зі ст. 42 ГК України підприємництво — це самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку. Підприємці мають право без обмежень самостійно здійснювати будь-яку підприємницьку діяльність, яку не заборонено законом. Особливості здійснення окремих видів підприємництва встановлюються законодавчими актами.

Загальними принципами господарювання в Україні (ст. 6 ГК України) є: забезпечення економічної багатоманітності та рівний захист державою усіх суб'єктів господарювання; свобода підприємницької діяльності у межах, визначених законом; вільний рух капіталів, товарів та послуг на території України; обмеження державного регулювання економічних процесів у зв'язку з необхідністю забезпечення соціальної спрямованості економіки, добросовісної конкуренції у підприємстві, екологічного захисту населення, захисту прав споживачів та безпеки суспільства і держави; захист національного товаровиробника; заборона незаконного втручання органів державної влади та органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб у господарські відносини.

Сутність принципу свободи підприємництва розкрито через принципи, що закріплені у ст. 44 ГК України. Фактично у ній йдеться про свободу підприємства як базовий принцип, що виявляється у такому: вільного вибору підприємцем видів підприємницької діяльності; самостійного формування підприємцем програми діяльності, вибору постачальників і споживачів продукції, що виробляється, залучення матеріально-технічних, фінансових та інших видів ресурсів, використання яких не обмежено законом, встановлення цін на продукцію та послуги відповідно до закону; вільного найму підприємцем працівників; комерційного розрахунку та власного комерційного ризику; вільного розпорядження прибутком, що залишається у підприємця після сплати податків, зборів та інших платежів, передбачених законом; самостійного здійснення підприємцем зовнішньоекономічної діяльності, використання підприємцем належної йому частки валютної виручки на власний розсуд.

Тобто йдеться про його комплексність, що відображено в рішеннях Європейського суду справедливості в Люксембурзі по конкретних справах і охоплює: 1) свободу вибору занять або професії; 2) свободу від незаконної конкуренції; 3) загальну свободу вчиняти все те, що не заборонене законом.

Зазначені принципи фактично знайшли своє втілення у ст. 19 Конституції України.

Так, правовий порядок в Україні ґрунтується на засадах, відповідно до яких ніхто не може бути примушений робити те, що не передбачено законодавством. А органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Отже, свобода підприємницької діяльності, не забороненої законом, означає закріплення у законодавчому порядку загального правила про право зайняття підприємницькою діяльністю, а також встановлення юридичних гарантій реалізації цього права.

Однак варто зауважити, законодавець за правовим режимом розмежовує підприємницьку діяльність, яка заборонена законодавством, здійснення якої підлягає обмеженню за різними критеріями та яка здійснюється без будь-яких обмежень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Слід зазначити, що вчені-господарники приділяють увагу окремим напрямам здійснення господарської діяльності як суб'єктами комерційного господарювання, так і суб'єктами некомерційного господарювання із притаманним їм арсеналом правових засобів. Серед них певне місце займають О. М. Вінник, Д. В. Задихайло, В. В. Лаптев, В. К. Мамутов, В. М. Пашков, О. П. Подцерковний, В. А. Устименко, В. С. Щербина, О. В. Шаповалова та ін. Проте зазначені науковці не приділяють достатньої уваги питанням дослідження правових засобів гарантування свободи підприємницької діяльності.

Формулювання цілей. Метою статті є дослідження правових засобів гарантування свободи підприємницької діяльності як важливого господарсько-правового феномену.

Виклад основного матеріалу. Дослідження проблем свободи підприємницької діяльності сьогодні особливо важливе для України через повне ігнорування свободи підприємництва за командно-адміністративною системою радянської доби та гіперболізацію значення свободи в підприємницькій діяльності за перших років незалежності нашої держави. Враховуючи досвід та помилки минулого, наразі необхідним є переосмислення підходів до свободи підприємницької діяльності як явища та її обмежень. Питання розумного співвідношення диспозитивного й імперативного методів правового регулювання, дозволів і заборон, свободи та її обмежень є наріжним каменем побудови правової системи взагалі. Особливо актуальним вирішення цього питання є для господарського права як комплексного правового утворення, що поєднує у собі приватноправові та публічно-правові засади [2]. Не випадково Д. В. Задихайло відзначав, що стало аксіоматичним при визначенні сутності

ринкової економіки виділяти такі принципи її чинники: економічну багатоманітність, включаючи приватну власність на засоби виробництва; свободу підприємництва; вільну конкуренцію та вільне ціноутворення; роль державного регулювання ринкової економіки [3].

У цьому контексті свобода підприємництва передбачає можливість особи вирішувати, чи займатися підприємницькою діяльністю та вільно її обирати, забезпечення кожному підприємцю можливості без дискримінації визначити вид діяльності, способи її здійснення, часові та територіальні межі втілення власних здібностей. За своєю природою право на підприємницьку діяльність є невідчужуваним і, по суті, передбачає забезпечення кожному рівних можливостей для його реалізації. У той же час «свободу» не слід ототожнювати із «вседозволеністю». Гарантуючи свободу підприємництва, держава шляхом правового регулювання визначає межі допустимої свободи, тобто окреслює своєрідний «коридор варіантної поведінки» для підприємця [4]. З метою створення оптимального середовища для всіх учасників ринку держава, в рамках здійснюваної державної економічної політики, за допомогою певних важелів, перелічених у ст. 10 ГК України, формує єдині, рівні для всіх умови здійснення господарської діяльності (у тому числі й підприємницької), які сприяють досягненню необхідного балансу приватних і публічних інтересів і зміцненню правового господарського порядку в цій сфері.

Вперше критерії розподілу приватного та публічного права сформулював римський юрист Ульпіан: «Публічне право — це те, що має на увазі благо держави як цілого, а приватне право — те, що має на увазі інтереси окремих осіб, індивіда як такого» [5, с.16]. Е. А. Суханов у своїх працях також підкреслював, що у публічному праві в силу його природи панують методи влади і підпорядкування, владних приписів та заборон, а для приватного права, навпаки, характерна ознака надання суб'єктам можливості здійснення ініціативних юридичних дій — самостійного використання правових засобів з метою задоволення власних потреб та інтересів [6, с. 33–34].

Однак, проголошуючи свободу підприємницької діяльності, зауважує В. В. Луць, закон разом з тим встановлює й певні обмеження (межі) її здійснення [7, с. 10–11]. І це не випадково, в сучасній Україні, зауважує В. М. Пашков, прагнення відмовитися від всебічного контролю з боку держави, як атрибута адміністративно-командної системи, розрахунок на саморегулювання суспільства призвели до пониження значення суспільних інтересів та гіпертрофії інтересів приватних, а сподівання на стихійну ринкову саморегуляцію призвели до падіння соціального захисту населення [8]. З огляду на це особливо важлива роль належить господарському праву і його основному джерелу — Господарському кодексу України, який закріплює конституційні основи правового господарського порядку (ст. 5),

виходячи з конституційної вимоги відповідальності держави перед людиною за свою діяльність.

Свого часу В. Грибанов зазначав, що як саме суб'єктивне право за своїм змістом, так і та свобода, що гарантується законом з метою реального здійснення права управомоченою особою, не можуть бути безмежними. Будь-яке суб'єктивне право, будучи мірою поведінки управомоченої особи, має певні кордони як за своїм змістом, так і за характером його здійснення. Кордони є невід'ємною властивістю будь-якого суб'єктивного права, адже за відсутності таких кордонів право перетворюється на свою протилежність — свавілля [9, с. 22].

Правові засади підприємництва легітимізують будь-які його законні види. Але на сутність справжнього підприємництва та його різновиди існує, на наш погляд, об'єктивний (реалістичний) погляд з боку представників економічної думки, який, до речі, давно став класикою.

Відомий австрійський та американський економіст Й. Шумпетер розумів під підприємництвом здійснення нових комбінацій чинників виробництва і здійснення різноманітних нововведень (інноваційної діяльності). У своїй роботі «Теорія економічного розвитку» (1911) він наголошував на п'яти видах інновацій (інноваційного процесу): 1) надання споживачам нового товару або товару з новими якостями; 2) запровадження нових виробничих методів; 3) відкриття нових ринків; 4) завоювання нових джерел сировини (напівфабрикатів); 5) створення нових організаційних структур [10]. Шумпетеріанську модель підприємництва було дещо розширено, але не щодо кількісного, а стосовно якісного складу, іншим американським економістом В. Баумолем у відомій статті «Підприємництво: продуктивне, непродуктивне та руйнівне» (1990) [11]. Хоча слід зазначити, що Й. Шумпетер свого часу також підкреслював, що для розвитку підприємництва у будь-якій країні має особливе значення стан господарсько-політичного середовища, яке зумовлює способи використання «нових комбінацій». В. Баумоль виходив із того, що підприємництво завжди з нами та завжди відіграє у житті суспільства значну роль. Однак в одних випадках воно розвивається у тих сферах діяльності, де приносить користь, а в інших — там, де завдає шкоди економіці, паразитуючи на ній [12].

Тобто підприємництво — це прагнення до збагачення, а у який спосіб — це питання вторинне, яке по суті не впливає на кваліфікацію економічної поведінки як підприємницької.

Головна гіпотеза В. Баумоля полягає в тому, що як саме діє підприємець у цей час та у даному місці, залежить, насамперед, від правил гри — структури виплат в економіці. Саме зміни правил господарської діяльності модифікують склад класу підприємців та його розміри, і найголовніше, розподіл цього класу за різними видами діяльності. Діяльність підприємця може бути

іноді непродуктивною або навіть руйнівною, і який напрям він обере, залежить саме від структури платежів в економіці, а саме правил гри. Зазначені твердження він доводить на виразних прикладах зі світової історії [12]. Непродуктивні види підприємництва притаманні і сучасному світові, насамперед, це здобуття ренти, ухилення від сплати податків та їх уникнення (мінімізація). В США корпорації витрачають величезні кошти на судові процеси, які можуть забезпечити процвітання переможцю та спустошити сторону, яка програла. Іноді підприємець витрачає сотні мільйонів доларів в одній правовій битві (в американському судочинстві кожна із сторін самостійно оплачує свої судові витрати без будь-якої компенсації з боку іншої сторони). Це примушує першим порушувати судову справу, поки його не випередили конкуренти. Насамперед це антитрестівське судочинство, де конкуруючі виробники намагаються звинуватити конкурентів у незаконному використанні монопольних переваг, які обмежують свободу конкуренції. Такі процеси правомірно розглядати як форму здобуття ренти [12]. Однак, зокрема, у Японії зовсім інша ситуація: менша кількість юристів на душу населення, менша кількість подібних судових справ, що знижує витрачання ресурсів на здобуття ренти та власне таку форму непродуктивного підприємництва. На погляд В. Баумоля, цю особливість японців звикли приписувати феномену національного характеру, їх негативному ставленню до судових процесів. Але існує й інший аспект: в США правові інститути надають великі можливості одній компанії порушувати справу проти іншої, а в Японії фірма, яка бажає почати антитрестівське судове слідство, повинна отримати дозвіл від японської FTC (Fair Trade Commission), яка надає такі дозволи дуже рідко. Отже, резюмує В. Баумоль, є можливість змінювати правила так, щоб вони допомагали скоротити небажані інституціональні впливи або спрямовувати їх так, щоб вони працювали у сприятливих для суспільства напрямках [12]. Велике значення для спрямованості підприємницької діяльності відіграють також податки. На погляд Ліндбека, проблема суспільства з високими податками полягає не в тому, що там неможливо стати багатим, а у тому, що це складно зробити шляхом продуктивних зусиль у звичайній виробничій системі; прикладом цьому є перерозподіл підприємницької діяльності на користь спекулятивних фінансових операцій (в Україні підтвердженням цьому є поширеність банківського бізнесу), які мало пов'язані з реальним виробництвом, або навіть нелегальний бізнес (наприклад, наркоторгівля) [12]. Існує також думка, що з податковим навантаженням безпосередньо пов'язана й підприємницька активність.

Так, американський економіст А. Лаффер доводив, що при ставці податку з доходів вище 50 % різко знижується ділова активність фірм та населення в цілому [13, с. 4–7], тобто існує певна межа сукупної податкової ставки, перевищення якої призводить до негативних соціальних процесів. Але згідно

з дослідженнями вітчизняних економістів, ставка оподаткування в Україні не завжди є визначальним фактором для ухилення від сплати податків [14], що відкриває нові горизонти для економічної логіки держави, пошуку оригінального підходу до «правил гри». Мовою економіки, це потребує виявлення не-економічних детермінант, що впливають на структуру виплат в економіці.

Отже, якщо підприємництво в нашій країні займає переважно непродуктивну та руйнівну форми, значить структура виплат саме в них є найбільш оптимальною — з огляду на правила гри, зокрема, розмір доходу та спосіб його отримання, ризику та витрати, які формуються як державою, так і стереотипами економічного мислення [15].

У будь-якому випадку, зауважує В. М. Попович, підприємець — одна з вирішальних постатей в економіці, яка функціонує за принципом ринкових відносин. Ринковий можливий лише за умови існування підприємництва, його безпосереднього відтворення, розвитку. Перехід від планово-адміністративного управління економікою до регулювання, заснованого на принципах ринкового типу економіки, потребував формування відповідних ринкових інститутів, у ролі яких виступають суб'єкти фінансово-господарських відносин. Ініціативне, самостійне і творче поєднання фінансових коштів, матеріальних і нематеріальних засобів інтелектуальної власності, активів і робочої сили у новому товарі — промислово-торговельній діяльності і складає зміст підприємницької діяльності. У вияві ініціативної, самостійної, творчої діяльності віддзеркалюється основний зміст підприємництва. Воно має за мету, з одного боку, отримання прибутку чи збільшення особистого доходу в результаті застосування новітніх комерційних, організаційних технологій, розвитку нових видів, методів виробництва, благ та послуг, опанування нових сфер застосування капіталу; з другого — найбільш ефективне використання виробничих ресурсів [16, с. 83]. У цьому контексті Ю. В. Яковлев також зауважує, що основне концептуальне начало у підприємстві — це свобода. Без неї підприємництво неможливе, а якщо і можливе, то воно не може бути мобільним, здатним швидко пристосовуватись до умов ринку, а отже і конкурентоздатним. Але якщо воля — усвідомлена необхідність, яка особою реалізується в суспільстві, то необхідно вважати інтереси суспільства, інтереси держави та інших осіб. Беручи на себе тягар турботи про всіх, інколи і без потреби, держава бере на себе обов'язок встановлювати рамки та умови реалізації такої свободи. Для того щоб суб'єкт міг реалізуватися в підприємстві відповідно до своїх стартових можливостей (наявного капіталу чи іншого майна, професії, особистих якостей тощо) чинне законодавство повинно не тільки закріплювати й гарантувати право на зайняття підприємством, але й пропонувати суб'єкту можливі організаційно-правові форми зайняття підприємством [17, с. 14].

Висновки. Отже, підприємництво є рушійною силою економіки, без розвитку якої неможливий розвиток держави в цілому. Але сьогодні, на жаль, багато питань у цьому напрямі потребують коригування та удосконалення.

Як інструмент реалізації права на підприємницьку діяльність, що гарантована державою, використовуються фактично усі напрями економічної політики з притаманним їм арсеналом правових засобів. У цьому сенсі слід ставити питання про обов'язковість урахування і прямого використання в процесі реалізації свободи підприємницької діяльності засобів інвестиційної, зовнішньоекономічної, антимонопольно-конкурентної, податкової, грошово-кредитної тощо політики держави.

Таким чином, зміст правових гарантій держави щодо свободи підприємницької діяльності є інтегративним, синтетичним і цілеспрямованим на прямий економічний результат — важливий господарсько-правовий феномен у системі відносин між державою та економічною системою суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Господарське право : підручник / Д. В. Задихайло, В. М. Пашков, Р. П. Бойчук та ін. ; за заг. ред. Д. В. Задихайла, В. М. Пашкова. – Х. : Право, 2012. – 696 с.
2. Козачук М. О. Свобода підприємницької діяльності та її обмеження в законодавстві України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.04 «Господарське право; господарсько-процесуальне право» / М. О. Козачук. – К., 2011. – 19 с.
3. Задихайло Д. Конституційний економічний порядок: проблема систематизації нормативно-правового забезпечення / Д. В. Задихайло // Вісн. Акад. прав. наук України. – 2006. – № 4(47). – С. 127–137.
4. Жорович Д. О. Проблемні питання обмежень підприємницької діяльності громадян / Д. О. Жорович // Економіка та право. – 2012. – № 3. – С. 172–177.
5. Гражданское право : учебник. Т. 1 ; под ред. А. П. Сергеева, Ю. К. Толстого. – 5-е изд., перераб. и доп. – М. : ПБОЮЛ Л. В. Рожников, 2001. – 632 с.
6. Гражданское право : учебник : в 2 т. Т. 1 ; отв. ред. Е. А. Суханов. – 2-е изд. перераб. и доп. – М. : БЕК, 2000. – 816 с.
7. Луць В. В. Котракти у підприємницькій діяльності : навч. посіб. / В. В. Луць. – К. : Юрінком Інтер, 1999. – 560 с.
8. Пашков В. Публічні інтереси в галузі обігу лікарських засобів / В. М. Пашков // Підприємництво, госп-во і право. – 2004. – № 7. – С. 60–63.
9. Грибанов В. П. Осуществление и защита гражданских прав / В. П. Грибанов. – М. : Статут, 2000. – 411 с.
10. Шумпетер Й. Теория экономического развития / Й. Шумпетер. – М. : Прогресс, 1982. – 455 с.
11. Baumol W. J. Entrepreneurship: Productive, Unproductive and Destructive / W. J. Baumol // Journal of Political Economy. – 1990. – Vol. 98. – No 5. – Pt. 1. – P. 893–920.

12. Латов Ю. В. Реферативный обзор статьи В. Баумоля «Предпринимательство: производительное, непроизводительное и разрушительное» [Электронный ресурс] / Ю. В. Латов. – Режим доступа : <http://corruption.rsuh.ru/magazine/6/n6-11.html>.
13. Миляков Н. В. Налоги и налогообложение : учебник / Н. В. Миляков. – М. : ИНФРА-М, 2006. – 509 с.
14. Вишневский В. П. Уклонение от уплаты налогов и рациональный выбор налогоплательщика / В. П. Вишневский, А. С. Веткин // Вопросы экономики. – 2004. – № 2. – С. 96–108.
15. Воловик О. А. Класифікація підприємництва: запровадження економічного підходу до правового аналізу / О. А. Воловик // Наук. вісн. Ужгород. нац. ун-ту. – 2013. – Вип. 21. – С. 12–15.
16. Правові основи підприємницької діяльності / за ред. В. І. Шакуна, П. В. Мельника, В. М. Поповича. – К. : Правові джерела, 1997. – 780 с.
17. Яковлев Ю. В. Суб'єкти підприємницької діяльності – товариства на вірі : монографія / Ю. В. Яковлев. – О., 2002. – 184 с.

Стаття надійшла до редакції 26.11.2014

Рецензент — доктор юридичних наук, доцент В. М. Пашков, Полтавський юридичний інститут Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, м. Харків, Україна.

Reviewer — V. M. Pashkov, Doctor of Legal Sciences, associate professor, Poltava Law Institute of Yaroslav Mudryi National Law University, Kharkiv, Ukraine.

К. В. ХАРЬКОВСКАЯ

соискатель кафедры хозяйственного права Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого, Харьков

ПРАВОВЫЕ ГАРАНТИИ СВОБОДЫ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ: АКЦЕНТИРОВАНИЕ ПРОБЛЕМЫ

Исследуются вопросы свободы осуществления предпринимательской деятельности и возможные ограничения такой деятельности, ее общие принципы. Анализируются конституционно-правовое и хозяйственно-правовое обеспечение предпринимательства. Рассматриваются последствия вмешательства в свободу предпринимательской деятельности. Особое внимание уделено правовым средствам обеспечения свободы предпринимательской деятельности.

Ключевые слова: свобода предпринимательской деятельности, принципы предпринимательской деятельности, правовые режимы предпринимательства, правовые способы гарантирования предпринимательства.

K. V. KHARKIVSKA

postgraduate of Economic Law Department, Yaroslav the Wise National Law University, Kharkiv

LEGAL GUARANTEES OF ENTREPRENEURIAL FREEDOM: ACCENTUATION OF THE ISSUE

Problem setting. Entrepreneurial freedom is determined to be a right for the choice of any type or form of entrepreneurship in any field, the choice of legislatively determined organizational and legal forms, and the creation of new entrepreneurship forms.

Recent research and publications analysis. Scientists-economists pay attention to some directions of doing business by profit business entities as well as non-profit business entities, using a wide range of legal measures. O. M. Vinnyk, D. V. Zadykhailo, V. V. Laptev, V. K. Mamutov, V. M. Pashkov, O. P. Podtserkovnyi, V. A. Ustyenko, and V. S. Shcherbyna, O. V. Shapovalova are the most noticeable among them. Nevertheless, issues of the research of legal measures of guaranteeing the entrepreneurial freedom have not been sufficiently examined.

Paper objective. The paper objective is to research the legal measures of guaranteeing the entrepreneurial freedom as an important economic and legal phenomenon.

Paper main body. A right for entrepreneurship is inherently non-alienated, and it contemplates providing everybody with equal opportunities for the realization of this right. Simultaneously, «freedom» should not be identified with «permissiveness». Guaranteeing the entrepreneurial freedom, the state determines scales of the admissible freedom due to the legal regulation. In order to create an optimal environment for all members of the market the state forms (within an applied state economic policy and on the basis of some leverages indicated in the article 10 of the Economic Code of Ukraine) business activity conditions being single and equal for everyone, which facilitate attaining the appropriate balance between private and public interests and strengthening a legal economic order in this field.

Conclusions of the research. Practically, all directions of an economic policy accompanied by a range of legal measures being inherent to the directions are used as instruments of the realization of a right for entrepreneurship guaranteed by the state. The content of state legal guarantees on entrepreneurial freedom is integrative, synthetic, and aimed at a direct economic result.

Short Abstract for an article

LEGAL GUARANTEES OF ENTREPRENEURIAL FREEDOM: ACCENTUATION OF THE ISSUE

Abstract. The article researches issues of entrepreneurial freedom, possible restrictions of such an activity, and its general principles. The author analyzes the constitutional and legal and economic and legal support of entrepreneurship. Consequences of the interference in the entrepreneurial freedom are considered. The author pays special attention to legal measures of guaranteeing the entrepreneurial freedom.

Key words: entrepreneurial freedom, entrepreneurship principles, legal modes of entrepreneurship, legal measures of guaranteeing entrepreneurship.